Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
YVESE BOTA
přednesené dne 14. ledna 2016 [1]

Věc C-511/14

Pebros Servizi Srl
proti
Aston Martin Lagonda Ltd

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunale di Bologna (soud v Bologni, Itálie)]

„Řízení o předběžné otázce — Soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech — Nařízení (ES) č. 805/2004 — Evropský exekuční titul pro nesporné pohledávky — Vydání potvrzení — Správní nebo soudní řízení“

I – **Úvod**

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky [2], přispívá k vytvoření jednotného evropského justičního prostoru v občanské a obchodní oblasti. Toto nařízení umožňuje obejít se bez doložky vykonatelnosti v případě nesporných nároků konstatovaných soudním rozhodnutím a v souladu s logikou vzájemného uznávání jej nahrazuje mechanismem potvrzování původním soudem, který pro účely výkonu rozhodnutí umožňuje považovat soudní takto potvrzené rozhodnutí jako evropský exekuční titul, za rozhodnutí, které bylo vydáno v členském státě, ve kterém je výkon rozhodnutí požadován.

2. V rámci tohoto nového postupu potvrzení Tribunale di Bologna (soud v Bologni) položil předběžnou otázku týkající se pojmu „nesporný nárok“, aby zjistil, zda se tento pojem musí na základě odkazu vztahovat i na právo členských států, či naopak, zda musí být v unijním právu definován autonomně.

3. Uvedený soud rozsudkem ze dne 22. ledna 2014, který vzhledem k tomu, že nebyl napaden odvoláním, nabyl právní moci, uložil společnosti Aston Martin Lagonda Ltd spolu s dalšími společnostmi, aby společnosti Pebros Servizi Srl zaplatila určitou částku spolu se zákonnými úroky, jakož i náklady řízení.

4. Společnost Aston Martin Lagonda Ltd, ačkoliv byla o řízení informována a mohla se účastnit řízení, které proti ní bylo vedeno, se k soudu nedostavila, takže řízení probíhalo v její nepřítomnosti.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. L 143, s. 15; Zvl. vyd 19/07, s. 38.

5. Na základě tohoto rozsudku společnost Pebros Servizi Srl dne 14. října 2014 podala návrh na vydání evropského exekučního titulu na základě nařízení č. 805/2004 s cílem zahájit exekuční řízení umožňující vymožení její pohledávky. Vzhledem k tomu, že Tribunale di Bologna (soud v Bologni) měl pochybnosti o použitelnosti tohoto nařízení, jelikož v italském právu řízení bez účasti žalovaného („in contumacia“) neimplikuje uznání povinnosti, předkládající soud se rozhodl řízení přerušit a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„V případě odsuzujícího rozsudku pro zmeškání (pro nepřítomnost účastníka řízení) vůči osobě, která se řízení neúčastnila/byla nepřítomná, přičemž však tato osoba výslovně nárok neuznala, přísluší vnitrostátnímu právu, aby stanovilo, zda toto procesní jednání odpovídá nepopření nároku ve smyslu nařízení č. 805/2004, či se případně podle vnitrostátního práva má popřít nesporná povaha pohledávky, nebo zda odsuzující rozsudek pro zmeškání/v nepřítomnosti účastníka řízení ze své povahy podle unijního práva znamená nepopření nároku, takže se nařízení č. 805/2004 použije nezávisle na posouzení vnitrostátního soudu?“

6. Italská vláda namítla nepřípustnost této otázky, přičemž zpochybňovala postavení Tribunale di Bologna (soudu v Bologni) ve smyslu článku 267 SFEU. Podle italské vlády řízení vedené tímto soudem, rozhoduje-li o návrhu na vydání potvrzení soudního rozhodnutí jakožto evropského exekučního titulu, nesplňuje objektivní kritéria umožňující kvalifikovat je jako výkon soudní činnosti a je naopak možné postavit je na roveň ryze správnímu řízení nebo nanejvýš řízení nespornému.

7. Soudní dvůr tedy nejprve musí zodpovědět otázku, zda má pravomoc rozhodnout o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Vzhledem k tomu, že je nesporné, že Tribunale di Bologna (soud v Bologni) představuje z funkčního hlediska soud, pravomoc Soudního dvora záleží na tom, zda je řízení o vydání potvrzení nutné považovat za ryze správní řízení, či zda má navíc soudní povahu.

8. V tomto stanovisku, které se zaměřuje na tuto otázku, jsem názoru, že pokud je původnímu soudu podán návrh na vydání potvrzení evropského exekučního titulu, původní soud nemůže být považován za soud, který vydává pouze správní akt a nemá rozhodnout spor, ale za orgán, který rovněž plní soudní funkci, z čehož dovozuji, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

II – **Mé posouzení**

9. Nástroj spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky kterému Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům prvky výkladu, které jsou pro ně nezbytné pro rozhodnutí sporů, které jim byly předloženy, tedy řízení zavedené článkem 267 SFEU, je podle použité formulace řízením „od soudu k soudu“, které přispívá k vydání rozhodnutí za účelem zajištění jednotného uplatňování unijního práva. Jak naznačuje samotné znění článku 267 SFEU, obrátit se na Soudní dvůr mohou pouze vnitrostátní soudy.

10. Pro posouzení toho, zda je předkládající orgán svojí povahou soudem, Soudní dvůr vymezil identifikační metodu, která spočívá na zohlednění souboru takových okolnosti, jako jsou zákonný základ orgánu, jeho trvalost, závaznost jeho jurisdikce, kontradiktorní povaha řízení, aplikace právních norem orgánem, jakož i jeho nezávislost [3].

3 — Viz nejnověji rozsudek Consorci Sanitari del Maresme (C-203/14, EU:C:2015:664, bod 17 a citovaná judikatura).

11. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nadto musí pocházet od soudu, který funkčně rozhoduje o sporu, k jehož rozhodnutí je povolán. Z ustálené judikatury vyplývá, že vnitrostátní soudy jsou oprávněny obrátit se na Soudní dvůr pouze tehdy, pokud před nimi probíhá spor a pokud rozhodují v rámci řízení, které má být ukončeno rozhodnutím, jež má charakter soudního rozhodnutí [4].

12. Tato judikatura byla potvrzena při četných příležitostech, počínaje usnesením Borker [5], ve kterém Soudní dvůr rozhodl, že se na něj nemůže obrátit rada advokátní komory rozhodující nikoliv spor, k jehož rozhodnutí je právem povolána, nýbrž o návrhu směřujícím k vydání prohlášení týkajícího se sporu mezi členem komory a soudy členského státu.

13. V usnesení Greis Unterweger [6] Soudní dvůr rozhodl, že není možné, aby se na něj obrátila konzultační komise pro protiprávní jednání v peněžní oblasti, jejímž úkolem je vydávat stanoviska v rámci správního řízení, a nikoliv rozhodovat spory [7].

14. Soudní dvůr poté v rozsudku Job Centre [8] vymezil dvě konstantní zásady své judikatury.

15. První zásada spočívá, v souladu s rozhodnutími vydanými dříve, na zahrnutí funkčního kritéria týkajícího se „povahy činnosti vykonávané předkládajícím orgánem“ do autonomní definice pojmu „soud“ v unijním právu. V uvedeném rozsudku tak Soudní dvůr uznal svoji pravomoc pro zodpovězení předběžných otázek položených italským soudem rozhodujícím o návrhu na potvrzení stanov společnosti, přičemž uvedl, že předkládající soud, je-li mu předložen takový návrh, „vykonává nejustiční činnost, která je mimoto v jiných členských státech svěřena správním orgánům“ [9], a „jedná jako správní orgán, aniž by měl zároveň rozhodnout o sporu“ [10]. Pojem „soud“ je tedy bytostně spjat s existencí sporu, přičemž Soudní dvůr může mít za protějšek výlučně soud rozhodující při výkonu své soudní činnosti.

16. Druhá zásada se týká zavedení výjimky, pokud byla žaloba podána proti rozhodnutí vydanému soudem, který vykonává nejustiční činnost. Soudní dvůr, poté, co konstatoval nedostatek pravomoci k zodpovězení otázky soudu rozhodujícího o potvrzení stanov, uvedl, že „[p]ouze v případě, kdy osoba, která je podle vnitrostátního práva oprávněna požádat o schválení, podá žalobu proti odepření schválení […] se soud, kterému byla věc předložena, může považovat za orgán vykonávající […] funkcí soudní povahy mající za cíl zrušení aktu, jež navrhovatele poškozuje“ [11]. Tato výjimka příhodně poskytuje možnost pro nové navázání spolupráce se Soudním dvorem v pozdější fázi, když je vnitrostátní soud konfrontován s otázkou výkladu unijního práva.

4 — Viz usnesení Borker (138/80, EU:C:1980:162, bod 4) a Greis Unterweger (318/85, EU:C:1986:106, bod 4); rozsudky Job Centre (C–111/94, EU:C:1995:340, bod 9); Victoria Film (C-134/97, EU:C:1998:535, bod 14); Salzmann (C–178/99, EU:C:2001:331, bod 14); Lutz a další (C–182/00, EU:C:2002:19, bod 13); Standesamt Stadt Niebüll (C–96/04, EU:C:2006:254, bod 13), a Roda Golf & Beach Resort (C–14/08, EU:C:2009:395, bod 34), jakož i usnesení Amiraike Berlin (C–497/08, EU:C:2010:5, bod 17) a Bengtsson (C–344/09, EU:C:2011:174, bod 18).

5 — 138/80, EU:C:1980:162.

6 — 318/85, EU:C:1986:106.

7 — Bod 4.

8 — C-111/94, EU:C:1995:340.

9 — Bod 11.

10 — Tamtéž.

11 — Tamtéž.

17. Soudní dvůr v rozsudku Roda Golf & Beach Resort [12] uznal svoji pravomoc k zodpovězení předběžných otázek týkajících se působnosti nařízení (ES) č. 1348/2000 [13] a opřel se o skutečnost, že na rozdíl od soudního úředníka, který rozhodoval o žádosti o doručení na základě uvedeného nařízení, který jednal jako správní orgán a zároveň neměl rozhodnout spor, tomu tak není v případě soudu, který má rozhodnout o opravném prostředku podaném proti rozhodnutí uvedeného soudního úředníka o zamítnutí požadovaného doručení – uvedenému soudu byl předložen spor a vykonává justiční funkci [14].

18. K těmto dvěma zásadám vycházejícím z rozsudku ve věci Job Centre [15] doplnila nedávná judikatura Soudního dvora týkající se výkladu nástrojů unijního práva přijatých v rámci justiční spolupráce v občanských věcech novou zásadu vyznačující se širokým pojetím pojmu „vynesení rozsudku“ ve smyslu čl. 267 druhého pododstavce SFEU. Soudní dvůr v rozsudku Werynski [16], který se týká výkladu nařízení (ES) č. 1206/2001 [17], rozhodl, když konstatoval, že široký výklad tohoto pojmu „umožní zamezit tomu, aby četné procesní otázky […] nemohly být předmětem výkladu“ [18], že uvedený pojem zahrnuje celý „postup vzniku rozsudku, včetně všech otázek týkajících se nákladů řízení“ [19].

19. V logice této judikatury Soudní dvůr v rozsudku Fahnenbrock [20] uznal svoji pravomoc rozhodnout o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, která se týkala výkladu nařízení (ES) č. 1393/2007 [21] a byla předložena v obzvláště časné fázi sporu ještě před oznámením žaloby odpůrci [22].

20. Soudní dvůr je poté, co uznal svou pravomoc na počátku sporu, nyní konfrontován s otázkou, která se týká jeho výstupu, jestliže postup potvrzení soudního rozhodnutí, které bylo vydáno, jakožto evropského exekučního titulu musí být doveden do konce, aby byl možný oběh tohoto rozhodnutí v evropském justičním prostoru. Je toto řízení správním řízením, nebo řízením soudním?

21. Před zodpovězením této otázky je nejprve třeba uvést, že postup potvrzení soudního rozhodnutí jako evropského exekučního titulu musí být podle mne nutně kvalifikován v unijním právu autonomně, pokud jde o postup zavedený tímto právem, který je mu vlastní, i když nařízení č. 805/2004 zachovává procesní autonomii členských států, zejména pokud jde o podmínky doručování těchto aktů.

22. Znění čl. 6 odst. 1 nařízení č. 805/2004 neumožňuje o otázce rozhodnout, jelikož toto ustanovení stanoví, že se žádost o potvrzení předkládá původnímu soudu, aniž je stanoveno, kdo je v rámci tohoto soudu příslušný pro její posouzení.

23. Potvrzení vykazuje především významný správní aspekt, jelikož spočívá v zaškrtnutí rubrik formuláře uvedených v příloze I nařízení č. 805/2004, přičemž se uvede původní členský stát, označení soudu, výše pohledávky, její jistina a úroky, výše nákladu apod. Má však tento postup též soudní povahu? Podle mého názoru ve prospěch kladné odpovědi patrně hovoří několik aspektů.

12 — C-14/08, EU:C:2009:395.

13 — Nařízení Rady ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (Úř. věst. L 160, s. 37, Zvl vyd. 19/01, s. 227).

14 — Bod 37 tohoto rozsudku.

15 — C-111/94, EU:C:1995:340.

16 — C-283/09, EU:C:2011:85.

17 — Nařízení Rady ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (Úř. věst. L 174, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 121).

18 — Bod 41 tohoto rozsudku.

19 — Bod 42 uvedeného rozsudku.

20 — C-226/13, C-245/13, C-247/13 a C-578/13, EU:C:2015:383.

21 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení č. 1348/2000 (Úř. věst. L 324, s. 79).

22 — Body 30 a 31 tohoto rozsudku.

24. První aspekt se týká rozhodujícího významu, který postup potvrzení stanovený v nařízení č. 805/2004 přiznává dodržení minimálních procesních záruk, které jsou základním požadavkem tohoto nástroje.

25. V tomto ohledu je třeba uvést, že způsob, kterým čl. 3 odst. 1 nařízení č. 805/2004 definuje nesporný nárok, umožňuje, aby se vztahoval nejen na případy, ve kterých s ním dlužník „výslovně“ souhlasil, a to v úřední listině či „tím, že jej uznal nebo prostřednictvím smíru, který schválil soud“, ale rovněž v případech, kdy se má za to, že nárok byl uznán „tacitně“, tedy když jej dlužník buď nikdy nezpochybnil v soudním řízení, nebo se k soudu nedostavil či se nenechal zastoupit při jednání, které se týkalo tohoto nároku, který původně zpochybnil.

26. Vzhledem k rizikům, která plynou z této možnosti uplatnit mlčení dlužníka proti němu, když je z něj dovozována určitá forma uznání povinnosti, stanoví nařízení č. 805/2004, že musí být dodrženy minimální procesní záruky, aby bylo chráněno právo na obhajobu. Tyto záruky se týkají nejen způsobů doručení dokumentu o zahájení řízení, které nařízení rozděluje do dvou hlavních kategorií podle toho, zda jsou či nejsou doprovázeny důkazem o doručení tohoto dokumentu dlužníkovi, nýbrž rovněž informativního obsahu uvedeného dokumentu, jelikož dlužník musí být informován o nároku i o postupu, který je třeba použít za účelem jeho zpochybnění.

27. Ačkoliv nedodržení těchto minimálních procesních norem v zásadě zakazuje potvrzení rozhodnutí jakožto evropského exekučního titulu, nařízení č. 805/2004 stanoví prostředky k jeho zhojení, pokud bylo doručení soudního rozhodnutí provedeno v souladu s uvedenými normami a dlužník, ačkoliv byl informován o možnosti napadnout toto rozhodnutí opravným prostředkem zahrnujícím plný přezkum a byl řádně informován o této možnosti, opravný prostředek nepodal [23]. Nedodržení těchto minimálních norem může být rovněž zhojeno , pokud bylo jednáním dlužníka v průběhu soudního řízení prokázáno, že osobně obdržel dokument, který mu musel být doručen, a to včas, aby si mohl připravit obhajobu [24].

28. Konečně, i když byl dlužník informován o řízení, které vůči němu bylo zahájeno dokumentem o zahájení řízení, který byl doručen v souladu s minimálními normami uvedenými v článcích 13 až 17 nařízení č. 805/2004, jeho čl. 19 odst. 1 stanoví, že v případech uvedených v písmenech a) a b) může být rozhodnutí potvrzeno jako evropský exekuční titul pouze v případě, že je dlužník podle práva členského státu původu oprávněn požádat o přezkum dotyčného rozhodnutí.

29. Pokud jde o úvodní fázi přezkumu dodržení minimálních norem nebo o ověření podmínek vyžadovaných pro zhojení jejich nedodržení, nařízení č. 805/2004 tedy vyžaduje celý soubor ověření, které se týkají zejména podmínek doručení dokumentu o zahájení řízení nebo soudního rozhodnutí, posouzení jednání dlužníka nebo průběhu řízení a úrovně informací o možnosti a podmínkách odvolání, které dostal. Původní soud se nakonec musí zabývat zkoumáním soudní povahy týkající se bezvadnosti předchozího soudního řízení, jelikož jeho vady mohou poškodit práva žalovaného. Přezkum, který musí provést ve fázi potvrzení, se vlastně neliší od ověření soudní povahy, která má provést před vydáním svého rozhodnutí, a to zejména proto, aby ověřil – přičemž uplatní normy vnitrostátního práva v souladu se zásadou procesní autonomie – zda byl dlužník o dokument o zahájení řízení řádně vyrozuměn.

23 — Článek 18 odst. 1 tohoto nařízení.

24 — Článek 18 odst. 2 uvedeného nařízení.

30. Ba co víc, nařízení č. 805/2004 doplňuje přezkum týkající se soudního řízení v původním členském státě o přezkum týkající se povahy nároku s cílem ověřit, zda spadá do působnosti tohoto nařízení, nespornosti tohoto nároku, příslušnosti původního soudu [25], vykonatelnosti soudního rozhodnutí a případně bydliště dlužníka [26]. V konečném důsledku potvrzení zahrnuje řadu detailních ověření, která jsou součástí skutečného soudního přezkumu

31. Druhý aspekt se týká nemožnosti podat opravný prostředek proti vydání potvrzení evropského exekučního titulu. Vzhledem k tomu, že obvyklý způsob fungování opravných prostředků neumožňuje, aby se na Soudní dvůr později obrátil soud rozhodující při výkonu svých soudních funkcí, mohlo by mít neuznání činnosti za justiční činnost za následek, že Soudní dvůr bude zbaven možnosti rozhodnout o výkladu nařízení č. 805/2004, či přinejmenším že jeho zásah bude zpožděn a ztížen.

32. Třetí aspekt se pojí k širokému pojetí, které je judikaturou tradičně přiznáváno pojmu „řízení, které má být ukončeno rozhodnutím soudní povahy“. I když k postupu potvrzení dochází poté, co byl spor rozhodnut soudním rozhodnutím, kterým bylo ukončeno řízení před původním soudem, nic to nemění na tom, že při neexistenci potvrzení se u tohoto rozhodnutí dosud nerozvinuly všechny jeho možné účinky, protože ještě nemůže volně obíhat v evropském justičním prostoru. V této logice se postup potvrzení jeví nikoliv jako odlišná fáze předchozího soudního řízení, nýbrž jako jeho konečná etapa, která je nezbytná k úplnosti soudního rozhodnutí jakožto evropského exekučního titulu.

33. Navrhuji tedy Soudnímu dvoru, aby potvrdil řešení, které bylo ostatně přijato v rozsudku Imtech Marine Belgium [27], vydaném dne 17. prosince 2015. Soudní dvůr, jenž rozhodoval právě o otázce, zda článek 6 nařízení č. 805/2004 musí být vykládán v tom smyslu, že potvrzení jakožto evropského exekučního titulu, je aktem soudní povahy, a je tudíž vyhrazeno soudci, judikoval, že toto potvrzení musí být v rozsahu, v němž „vyžaduje soudní přezkum podmínek stanovených nařízením č. 805/2004“ [28] „vyhrazeno soudci“ [29].

III – **Závěry**

34. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby konstatoval svoji pravomoc k rozhodnutí o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené Tribunale di Bologna (soud v Bologni).

25 — Článek 6 odst. 1 písm. b) uvedeného nařízení.

26 — Článek 6 odst. 1 písm. d) nařízení č. 805/2004.

27 — C-300/14, EU:C:2015:825.

28 — Bod 46.

29 — Bod 50.